

მიმოხილვა

გამჭვირვალობა

81 /100

(„ღია ბიუჯეტის ინდექსის“
ქულა)

საზოგადოების
მონაწილეობა

28 /100

საბიუჯეტო
ზედამხედველობა

82 /100

კვლევის შესახებ

ბიუჯეტის შესახებ მთავრობის გადაწყვეტილებები - რა გადასახადები დაანესოს, რა მომსახურება მიანოდოს და რა მოცულობის ვალი აიღოს - გავლენას ახდენს მოქალაქეთა თანასწორობასა და კეთილდღეობაზე, მათ შორის იმაზე, ექნება თუ არა საზოგადოების ყველაზე დაუცველ ჯგუფებს უკეთესად ცხოვრების შესაძლებლობა. ძალიან მნიშვნელოვანია, მთავრობამ საზოგადოების ინფორმირება და ჩართულობა უზრუნველყოს ისეთი გადაწყვეტილებების მიღებაში, რომლებიც მათ ცხოვრებაზე გავლენას ახდენს.

„ღია ბიუჯეტის კვლევა“ მსოფლიოში ერთადერთი დამოუკიდებელი, შედარებადი და ფაქტებზე დაფუძნებული კვლევითი ინსტრუმენტია, რომელიც საერთაშორისო დონეზე აღიარებულ კრიტერიუმებს იყენებს შემდეგი საკითხების შესაფასებლად: ცენტრალური მთავრობის ბიუჯეტის შესახებ ინფორმაციაზე საჯარო ხელმისაწვდომობა; საბიუჯეტო პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის ფორმალური შესაძლებლობები; და საბიუჯეტო ზედამხედველობაზე პასუხისმგებელი ისეთ ინსტიტუტების როლი როგორცაა პარლამენტი და სახელმწიფო აუდიტის სამსახური.

კვლევა ადგილობრივ სამოქალაქო საზოგადოებას ეხმარება, შეაფასოს საჯარო ფინანსების გამოყენება და რეკომენდაციები მიანოდოს მთავრობას. „ღია ბიუჯეტის კვლევის“ წინამდებარე მე-7 რედაქცია 117 ქვეყანას მოიცავს.

მეტი ინფორმაციისთვის ეწვიეთ ვებგვერდს

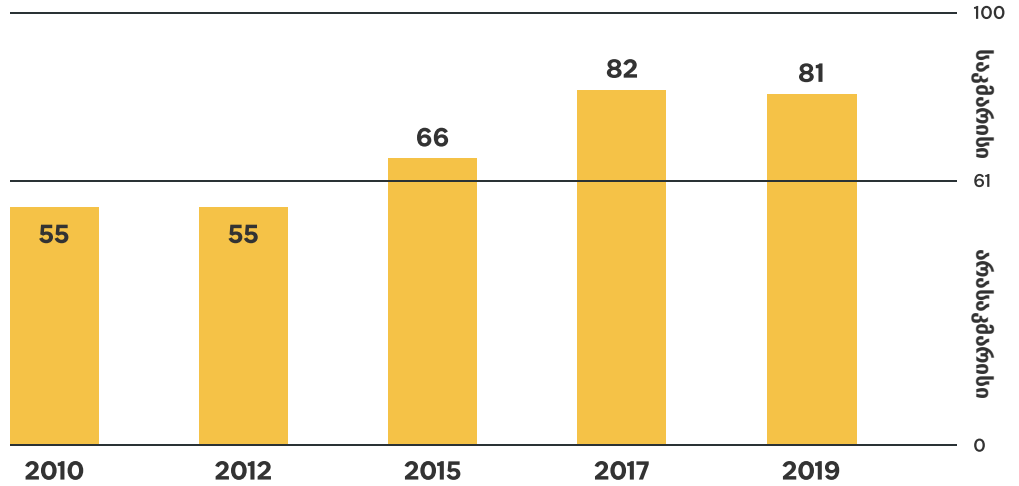
www.internationalbudget.org/open-budget-survey ↗

სადაც შეგიძლიათ ნახოთ „ღია ბიუჯეტის კვლევის“ სრული მეთოდოლოგია, 2019 წლის გლობალური ანგარიში, ძირითადი მიგნებები კვლევის მონაწილე ყველა ქვეყნის შესახებ და სხვა მონაცემები.

დროთა განმავლობაში როგორ იცვლებოდა საქართველოს „ღია ბიუჯეტის ინდექსის“ ქულა

საბიუჯეტო დოკუმენტების ხელმისაწვდომობა საქართველოში

- საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომია
- გამოქვეყნდა დაგვიანებით, ან ელექტრონულად არ არის ხელმისაწვდომი, ან მხოლოდ შიდა მოხმარებისთვისაა
- ⊘ არ შექმნილა

დოკუმენტი	2010	2012	2015	2017	2019
ქვეყნის ძირითადი მონაცემები და მიმართულებები	●	●	●	●	●
სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტი	●	●	●	●	●
სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ მიღებული კანონი	●	●	●	●	●
მოქალაქის საბიუჯეტო გამკვლევი	⊘	⊘	●	●	●
სახელმწიფო ბიუჯეტის კვარტალური შესრულების ანგარიშები	●	●	●	●	●
სახელმწიფო ბიუჯეტის ექვსი თვის შესრულების ანგარიში	⊘	⊘	⊘	●	●
სახელმწიფო ბიუჯეტის თორმეტი თვის შესრულების ანგარიში	●	●	●	●	●
სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის ანგარიში სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების შესახებ	●	●	●	●	●

რამდენად ყოვლისმომცველია საქართველოს მთავრობის მიერ გასაჯაროებული საბიუჯეტო დოკუმენტები?

- 61-100 / 100
- 41-60 / 100
- 1-40 / 100

ძირითადი საბიუჯეტო დოკუმენტი	დოკუმენტის მიზანი და შინაარსი	შეფასებული ფისკალური წელი	დოკუმენტის შინაარსის შეფასების ქულა
ქვეყნის ძირითადი მონაცემები და მიმართულებები	ასაჯაროებს ფისკალური პოლიტიკის ზოგად პარამეტრებს ბიუჯეტის პროექტის წარდგენამდე; აყალიბებს მთავრობის ეკონომიკურ პროგნოზებს, სავარაუდო შემოსავლებს, ხარჯებსა და ვალს.	2019	100
სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტი	აღმასრულებელი ხელისუფლების მიერ საკანონმდებლო ორგანოში მისაღებად წარდგენილი დოკუმენტი, რომელიც დეტალურადაა მოცემული შემოსავლის წყაროები, ასიგნებები, პოლიტიკის შემოთავაზებული ცვლილებები და სხვა ინფორმაცია, რომელიც საჭიროა ქვეყნის ფისკალური მდგომარეობის გასაგებად.	2019	78
სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონი	საკანონმდებლო ორგანოს მიერ სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ მიღებული კანონი.	2019	100
მოქალაქის საბიუჯეტო გამაკვლევი	სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ კანონის ან მისი პროექტის უფრო მარტივად გასაგები და ნაკლებად ტექნიკური ვერსია, რომელიც განკუთვნილია საზოგადოების ინფორმირებისთვის.	2019	58
ბიუჯეტის კვარტალური შესრულების ანგარიშები	მოიცავს ინფორმაციას სამი თვის მანძილზე მიღებული შემოსავლების, გაწეული ხარჯებისა და აღებული ვალების შესახებ.	2018	100
ბიუჯეტის ექვსი თვის შესრულების ანგარიში	ბიუჯეტის ექვსი თვის შესრულების შესახებ ყოვლისმომცველი განახლებული ინფორმაცია, რომელიც მიმოიხილავს განახლებულ ეკონომიკურ პროგნოზებს.	2018	52
სახელმწიფო ბიუჯეტის თორმეტი თვის შესრულების ანგარიში	აღწერს მთავრობის ფინანსური ანგარიშების მდგომარეობას წლის ბოლოსთვის და, იდეალურ შემთხვევაში, აფასებს საბიუჯეტო პოლიტიკის მიზნების მიღწევის კუთხით არსებულ მდგომარეობას.	2017	85
სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის ანგარიში სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების შესახებ	სახელმწიფოს უმაღლესი აუდიტორული ორგანოს მიერ გამოქვეყნებული ანგარიში, რომელიც აფასებს მთავრობის წლიური ანგარიშების ხარისხსა და სისრულეს.	2017	95

საქართველოს ბიუჯეტის გამჭვირვალობაში 2019 წელს მიღებული ქულა - 81 - 2017 წლის ქულასთან ახლოს არის.

რა მიგნებები ჰქონდა 2019 წლის „ღია ბიუჯეტის კვლევა“?

საქართველომ ბიუჯეტის შესახებ ინფორმაციაზე საჯარო ხელმისაწვდომობა გაზარდა:

- აუდიტის ანგარიშში შემაჯამებელი მიმოხილვის დამატებით.

თუმცა, საქართველომ შეამცირა საჯაროდ ხელმისაწვდომი საბიუჯეტო ინფორმაციის მოცულობა:

- წარდგენილ სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტში წინა საბიუჯეტო წლის ფაქტობრივი შემოსავლებისა და ხარჯების შესახებ ინფორმაციის, რომელიც წინა წლებში ბიუჯეტის ცვლილებების დოკუმენტში ყოველთვის მოცემული იყო, შემცირებით.

რეკომენდაციები

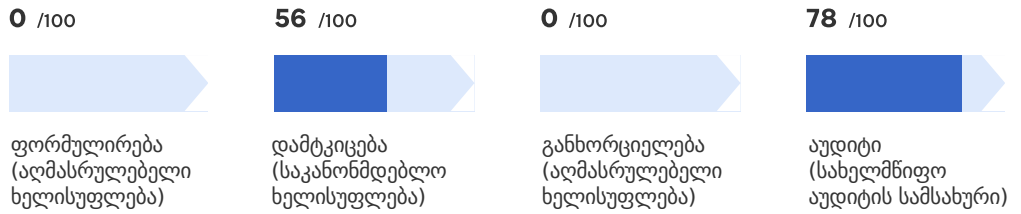
ბიუჯეტის გამჭვირვალობის გასაუმჯობესებლად საქართველომ შემდეგი ქმედებები უნდა დაისახოს პრიორიტეტად:

- სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტს უნდა ჩაემატოს ინფორმაცია ფისკალური რისკების შესახებ. მაგალითად, ინფორმაცია სახელმწიფო საწარმოებისთვის გადაცემულ ტრანსფერებზე, მათს კვაზი-ფისკალურ საქმიანობასა და საბიუჯეტო წლის საგადასახადო დანახარჯებზე.
- ბიუჯეტის ექვსი თვის შესრულების ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს მიმდინარე წლის ბოლომდე მოსალოდნელი შემოსავლების შესახებ განახლებული მონაცემები და მათი შედარება თავდაპირველ პროგნოზებთან.
- მოქალაქის საბიუჯეტო გზამკვლევის შემუშავებისას საზოგადოების ჩართულობა უკეთ უნდა იყოს უზრუნველყოფილი და აღნიშნული დოკუმენტი უნდა გავრცელდეს სხვადასხვა მედიასაშუალებით, რათა სხვადასხვა სამიზნე აუდიტორიამდე მიაღწიოს.

საბიუჯეტო პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის შესაძლებლობები

მცირე: 0-40; შებლუდული: 41-60; სათანადო: 61-100

რეკომენდაციები

საბიუჯეტო პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის გასაზრდელად, საქართველოს ფინანსთა სამინისტრომ შემდეგი ნაბიჯების გადადგმა უნდა დაისახოს პრიორიტეტად:

- უნდა დანერგოს საპილოტე მექანიზმები სახელმწიფო ბიუჯეტის ფორმულირების და ბიუჯეტის შესრულების მონიტორინგის დროს საზოგადოების ჩართულობის უზრუნველსაყოფად.
- პროცესში აქტიურად ჩართოს საზოგადოების ყველაზე მონყვლადი და ნაკლებად წარმოდგენილი ჯგუფები პირდაპირი გზით ან მათი ინტერესების წარმომადგენელი სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციების მეშვეობით.

საბიუჯეტო ზედამხედველობა

„ლია ბიუჯეტის კვლევა“ ასევე ადგენს, თუ რამდენად შეუძლია საკანონმდებლო ორგანოს და უმაღლეს აუდიტორულ ინსტიტუტს ბიუჯეტზე ეფექტიანი ზედამხედველობის განხორციელება; თითოეული ქვეყანა 18 თანაბარწონიანი ინდიკატორის მეშვეობით 0-დან 100-მდე ქულით ფასდება. გარდა ამისა, კვლევა აგროვებს დამატებით ინფორმაციას დამოუკიდებელი ფისკალური ინსტიტუტების შესახებ (იხილეთ ჩანართი).

მთლიანობაში საქართველოს პარლამენტი და სახელმწიფო აუდიტის სამსახური საბიუჯეტო პროცესზე სათანადო ზედამხედველობას უზრუნველყოფს - ერთობლივი ქულა არის 82 (100-დან). თითოეული ინსტიტუტის ქმედებების ინდივიდუალური შეფასება ქვემოთ არის მოცემული:

საპარლამენტო ზედამხედველობა

ზედამხედველობა სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მხრიდან

სუსტი: 0-40; შეზღუდული: 41-60; სათანადო: 61-100

სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის დამოუკიდებლობის გასაზრდელად და ბიუჯეტზე ზედამხედველობის გასაუმჯობესებლად შემდეგი ნაბიჯების გადადგმა არის რეკომენდებული:

- აუდიტის პროცესის შესწავლა და შეფასება დამოუკიდებელი უწყების მიერ უნდა იყოს უზრუნველყოფილი.

დამოუკიდებელი ფისკალური ინსტიტუტების დანერგვის მზარდი პრაქტიკა

საქართველოში დამოუკიდებელ ფისკალურ ინსტიტუტს პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისი წარმოადგენს. მისი დამოუკიდებლობა კანონით არის განსაზღვრული და იგი საქართველოს პარლამენტის მიმართ არის ანგარიშვალდებული. აღნიშნული უწყება აქვეყნებს საკუთარ მაკროეკონომიკურ და ფისკალურ პროგნოზებს და ანგარიშობს ყველა ახლად შემოთავაზებული პოლიტიკის მოსალოდნელ ხარჯებს.

*საბიუჯეტო გეგმავლობის ქულა არ მოიცავს დამოუკიდებელი ფისკალური ინსტიტუტების შეფასების ინდიკატორებს

მეთოდოლოგია

- 2019 წლის „ღია ბიუჯეტის კვლევა“ მხოლოდ 2018 წლის 31 დეკემბრამდე გამოქვეყნებულ დოკუმენტებს, მომხდარ მოვლენებს და განხორციელებულ საქმიანობას აფასებს.

- კვლევა ეფუძნება კითხვარს, რომელსაც ყოველ ქვეყანაში ავსებს ბიუჯეტის საკითხების დამოუკიდებელი ექსპერტი:

ბესო ნამჩავაძე

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“
დავით აღმაშენებლის გამზირი #61, თბილისი, საქართველო
beso.namchavadze@transparency.ge

- კვლევის შედეგების გასამყარებლად შევსებული კითხვარის პროექტს, აგრეთვე, განიხილავს ანონიმი დამოუკიდებელი ექსპერტი და ქვეყნის ფინანსთა სამინისტროს წარმომადგენელი.

